

Devletin Yargı Yetkisi: Devletin yargı yetkisi egemenlik gücünün getirisiidir ve yargılama yapma iktidarını ifade eder. Devletin sahip olduğu yargılama yetkisi içinde yabancı karakterli meselelere uygulanacak milletlerarası yargı yetkisi de vardır. Bu yetkinin kaynağı devletler hukukudur. Milletlerarası yetkinin olduğu her durumda devletin yargı yetkisi de vardır. Yargı yetkisi prensip olarak mutlaktır. Fakat gene devletler hukukundan kaynaklanan sınırlamalar getirilebilir.

YARGI MUAFİYETİ - BAĞIŞIKLIĞI

Uluslararası alanda devletlerin hükümlerlik hakları ve birbirlerine olan saygısı çerçevesinde bir teamül olarak yargı muafiyeti anlayışı gelişmiştir. Bu devletler hukukunda bir teamülün fakat kanun kadar güçlü bir kuraldır. Kaynağı devletler hukukudur. Bu anlayış devletlerin eşitliği ilkesine dayanır ve prensip olarak eşitlik eşiti yargılayamayacağı şeklinde formüle edilir.

Mutlak muafiyet anlayışı zaman içinde terk edilmiş ve yabancı devletin yargı muafiyeti onların egemenlik tasarrufları ile sınırlandırılmıştır. MÖttük 49. maddede bu husus, yabancı devletlere özel hukuk ilişkisinde doğan hukuki uyumsuzluklarda yargı muafiyeti tanınmayacağı hükmüne bağlanmıştır.

Yabancı devlet veya devlet şirketlerinin yargı muafiyeti mutlak değildir. Egemenlik tasarrufları söz konusu ise muafiyet vardır fakat yabancı devletin özel hukuk kökenli işleri ve eylemleri söz konusu ise yargı muafiyeti yoktur. Bu durum kısmi/nispi yargı muafiyeti olarak ifade edilir.

Uyumsuzluğun özel hukuk mu, yoksa egemenlik tasarrufu mu olduğu davaya bakarak mahkemenin hukukuna (LEX FORI) göre belirlenecektir.

Diplomatik Temsilcilerin Yargı Muafiyeti:

Bu husus Diplomatik ilişkiler Hakkında Viena Sözleşmesinde düzenlenmiştir. Türklüğe taraftır. Buna göre diplomatik temsilciler kabul eden devletin ceza yargısından bağıstiktir. Hiçbir şekilde gözaltına alınamazlar ve tutuklanamazlar. Hukuk yargısından da kural olarak bağıstik olmakla birlikte bazı durumlarda yargı muafiyetleri yoktur.

Sözleşme uyarınca diplomatik misyon binalarının dokunulmazlığı vardır. Kabul eden devletin yetkilileri misyon şefinin rızası olmadıkça bu binalara giremeyeceği gibi, misyon binaları içindeki eşyalar ve diğer mallar ile nakil vasıtaları arama, el koyma, hacir ve icradan bağıstiktir. Diplomatik temsilcileri özel konutu da misyon binalarının sahip olduğu imtiyazdan yararlanır.

Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri resmi görevlerinin yerine getirilmesi sırasında işledikleri fiillerden dolayı kabul eden devletin yargısına tâbi değildir. Bunun dışındaki fiil ve işlemlerinden dolayı yargı bağıstiklikları yoktur.

Hükümet Dışı Örgütlerin Yargı Muafiyeti:

Hükümet dışı milletlerarası örgütler, devletler hukuku süjesi değildir. Özel hukuk kuralları çerçevesinde kuruldukları için örgütler ve çalışanları yargı muafiyetinden istifade edemezler.

Milletlerarası Yetki: Milletlerarası yetki kuralları denildiğinde; yabancılıksı unsuru taşıyan bir uyumsuzlukta belirli ilke mahkemelerinin yetkili olup olmadığını tayin eden kurallar anlaşılır. Her devlet yabancılık unsuru taşıyan uyumsuzluklarda kendi mahkemelerinin ne zaman yetkili olacağını kendi kurallarına tayin eder. Milletlerarası yetki kuralları yabancılık unsuru taşıyan uyumsuzluğun münhasıran kuralın ait olduğu ilke mahkemelerinde görüşüp görülemeyeceğini ifade eder.